

Zagrożenia dla dzieci i młodzieży w cyberprzestrzeni - elementy profilaktyki, prawa i przeciwdziałanie

Konferencja Wielkopolskiego Kuratora Oświaty
dla dyrektorów szkół i placówek oświatowych,
Kalisz, 24.08.2017 r.

Jarosław Wujkowski

jaroslaw.wujkowski@gmail.com

793 58 33 11

ODN

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli
w Kaliszu

✓ Praca, pasja, wykształcenie

✓ Autor szkoleń i warsztatów dla nauczycieli z zakresu ITC

✓ Autor wykładów nt. przeciwdziałania cyberprzestępczości na ogólnopolskich konferencjach (2017)

✓ Obserwacje własne uczniów – różne typy szkół

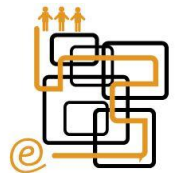
✓ Doświadczenia własne i znajomych

✓ Inspiracje Projektem Polska Cyfrowa Równych Szans

Jarosław Wujkowski

jaroslaw.wujkowski@gmail.com

793 58 33 11

POLSKA CYFROWA
RÓWNYCH SZANS

BIBLIOGRAFIA

Adamski A.: Przystępczość w cyberprzestrzeni, Toruń 2001.

BIBLIA

Adamski A.: Prawo karne komputerowe, Warszawa 2000.

Kosioski J.: Przystępczość teleinformatyczna. Materiały seminaryjne z lat 2000-2011.

Siwicki M.J.: Cyberprzystępczość. Toruń 2013.

BIBLIA

BIBLIOGRAFIA

Wieczorek A.: Materiały konferencyjne. Gniezno 2017.

Materiały konferencyjne „Bezpieczeństwo cyfrowe w dzisiejszej szkole” - Microsoft - PTI – Giodo. Warszawa 2017.

Materiały z OPE GIODO „Twoje dane – Twoja sprawa”.

oraz

Materiały z Systemów Informatycznych Policji.

KIEDYŚ

Real World

Digital World.

WCZORAJ

DigitalNative

DZIŚ

**SYMBIOZA RR i RC
JEDEN I TEN SAM ŚWIAT**

**PRZEWIDUJE SIĘ,
ŻE DO 2020 r.
LICZBA URZĄDZEŃ
PRZEKROCZY
40 MILIARDÓW**

ELEMENTY PROFILAKTYKI

Modelowanie relacji dziecko – multimedia

wiek 0 - 3 lata

Cechy dziecka

- do 1 roku życia:

- brak skryptów poznawczych - przesilenie informacji
- naśladowanie rodziców, rodzeństwa i innych osób bliskich
- brak zdolności do oceniania dobra i zła
- nieukształtowane zakresy i poziomy wiedzy
- ogromna chłonność

- wiek 2-3 lata:

- rozwój poznawczy - przejście od inteligencji „w działaniu” do inteligencji refleksyjnej (Piaget);
- powstają schematy umysłowe; wzmocnienie pamięci
- symboliczna gestykulacja;
- szybkie przyswajanie języka (eksplozja nazywania);
- rozwój aktywności; rozwój samowiedzy;
- wyraziste przejawy temperamentu.

ELEMENTY PROFILAKTYKI

Modelowanie relacji dziecko – multimedia

wiek 0 - 3 lata

Modelowanie
zachowań:

Wiek dziecka 0-1 lat:

zero kontaktów z telewizorem,
komputerem

Wiek dziecka 2-3 lata:

unikanie gier komputerowych;
TV -po 2 roku życia ograniczony
do filmów pogodnych, bez silnej
ekspresji ruchów i głosu

ELEMENTY PROFILAKTYKI

Modelowanie relacji dziecko – multimedia

wiek 4 - 6 lat

Cechy
dziecka

PRZEDSZKOLE

- rosnąca ruchliwość;
- kształtowanie się skryptów poznawczych;
- rosnące umiejętności manualne i silna potrzeba poznawania;
- rozwój wyższych funkcji poznawczych (Kielar-Turska);
- wyższe umiejętności zapamiętywania;
- naśladowanie rodziców, rodzeństwa i innych osób bliskich;
- czynności myślowe: umiejętność porównywania,
- szeregowania, klasyfikowanie; dążenie do myślenia rozumowego
- wykorzystywanie zapisanych w pamięci informacji
- kluczowy okres dla rozwoju kompetencji społecznych

ELEMENTY PROFILAKTYKI

Modelowanie relacji dziecko – multimedia

wiek 4 - 6 lat

Modelowanie
zachowań:

PRZEDSZKOLE

- oglądanie TV do 1 godziny dziennie
maksymalne ograniczenie przekazu agresywnego
minimalizowanie kontaktu z grami "bodziec - reakcja,,
- rozwój z udziałem gier edukacyjnych
- pierwszy kontakt z komputerem i Internetem (z udziałem rodzica)
od ok. 6 roku życia - max. 0,5 h dziennie,
już uczymy podstaw netykiety
- włączamy filtr rodzicielski

ELEMENTY PROFILAKTYKI

Modelowanie relacji dziecko – multimedia

wiek 7 - 10 lat

Cechy
dziecka

- szybki rozwój wiedzy i umiejętności poznawczych, manualnych, sprawności konwersacji;
- rozwój myślenia logicznego, stosowanie strategii pamięciowych;
- kształtowanie się wiedzy społecznej; duże znaczenie akceptacji w grupie rówieśniczej dla dobrostanu psychicznego dziecka;
- duże znaczenie samoakceptacji;
- szybka akceptacja wzorców agresywnych, rozwój lęków;
- przechodzenie do autonomii moralnej

ELEMENTY PROFILAKTYKI

Modelowanie relacji dziecko – multimedia

wiek 7 - 10 lat

Modelowanie zachowań:

- Oglądanie TV do 2 godzin dziennie;
- praca z komputerem, tabletem, [smartphonem (?)] pod nadzorem osoby dorosłej - do 1 godz. dziennie
- minimalizacja tzw. strzelanek, drugiego i trzeciego życia - rodzice decydują bezwzględnie o typach gier;
- początek szerokiej edukacji w zakresie netykiety;
- rozmawiamy z dzieckiem o jego relacjach w sieci;
- uczymy zasad korzystania z telefonu komórkowego (smartfonu ?)
- koniecznie 1 dzień w tygodniu bez multimediiów

ELEMENTY PROFILAKTYKI

Modelowanie relacji dziecko – multimedia

wiek 11 - 16 lat

Cechy dziecka

- szybki przyrost wiedzy i umiejętności,
  - początek samodzielności i jej rozwój, tzw. przewaga interesu własnego
-
- początek adolescencji - silna aktywność neurohormonalna, rozwój seksualny; silna potrzeba rozładowania napięcia
  - przewaga emocji negatywnych nad pozytywnymi (później okres buntu i sprzeciwu), przypadki ambiwalencji uczuciowej
-
- silna potrzeba akceptacji zewnętrznej (atrakcyjność)
  - rozwój uczuć wyższych;
-
- zmiany relacji z rodzicami (konflikty);

ELEMENTY PROFILAKTYKI

Modelowanie relacji dziecko – multimedia

wiek 11 - 16 lat

Modelowanie zachowań:

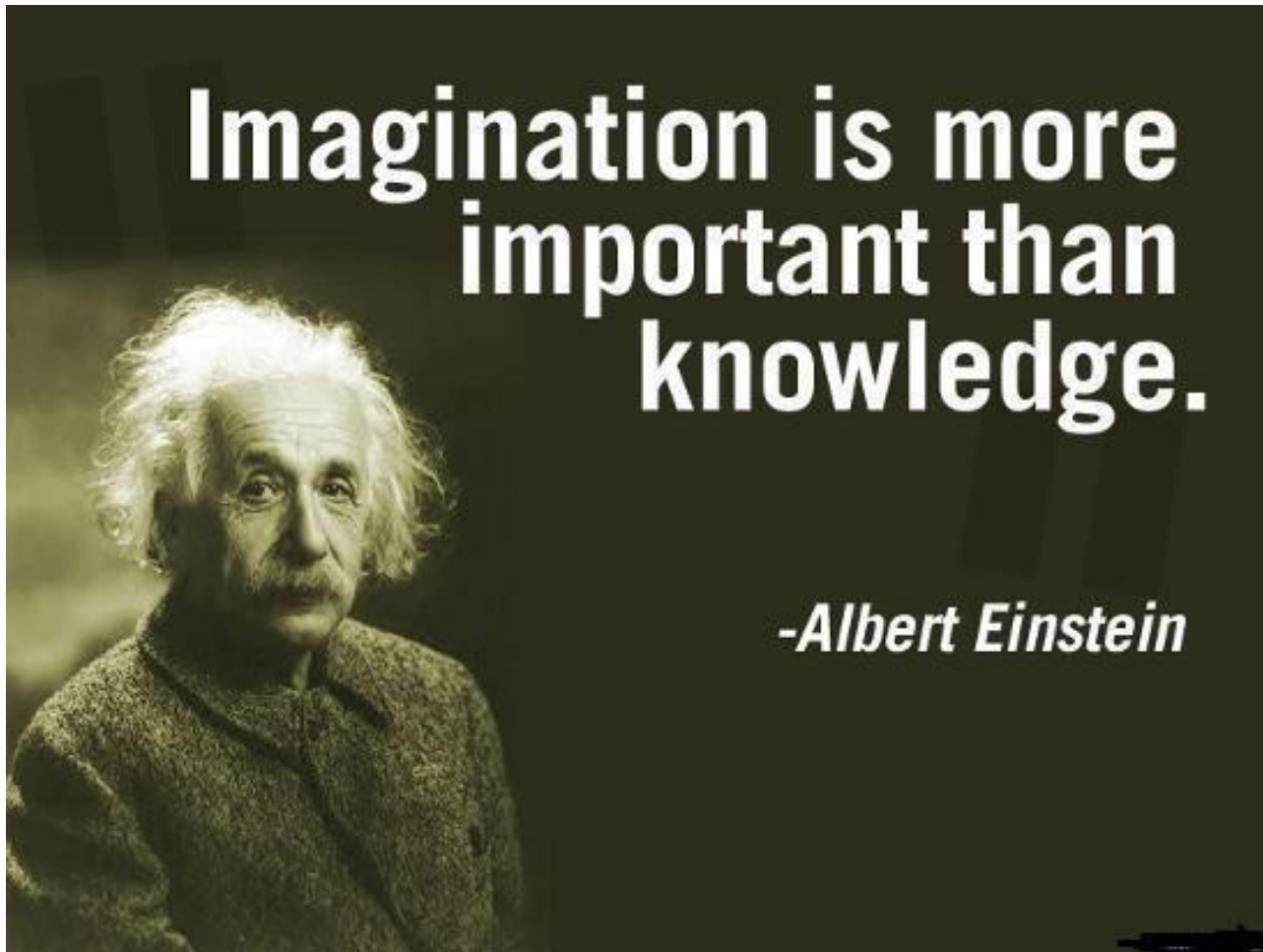
- oglądanie TV - do 2-3 godzin dziennie; multimedia maksymalnie do 22.00; konsekwentnie 1 dzień bez multimediiów i Internetu
- konsekwentne minimalizowanie agresywnych gier komputerowych i sieciowych
- uczenie pracy z jednym urządzeniem - smartfon (upośledzenie wzroku i słuchu)
- monitorowanie treści w internecie/sieci
- włączony filtr rodzicielski;
- kontrakt komputerowy (gimnazjum, 6 klasa SP);
- dalsza edukacja w dziedzinie netykiety

PRÓBA OKREŚLENIA ZJAWISKA „CYBERZAGROŻENIE”

O | P

WWW

PRÓBA OKREŚLENIA ZJAWISKA „CYBERZAGROŻENIE”

Źródło: <https://pl.pinterest.com/pin/422986589975146301/>

PRÓBA OKREŚLENIA ZJAWISKA „CYBERZAGROŻENIE”

- nielegalny handel w sieci;
- pirackie oprogramowanie;
- oszustwa,
- cyberprzemoc.

INNE

(w tym aukcje internetowe,
ogłoszenia, oferty zarobkowania,
usługi medialne

PRÓBA OKREŚLENIA ZJAWISKA „CYBERZAGROŻENIE”

Cyberprzemoc - skala zagrożeń

- 51% - dzieci i młodzieży stała się przynajmniej raz obiektem zdjęć lub filmów wykonanych wbrew swojej woli,
- 52% - dzieci w wieku 12-17 lat miało do czynienia z przemocą werbalną w Internecie lub przez telefon komórkowy,
- 47% - dzieci doświadczyło wulgarnego wyzywania,
- 29% - badanych deklaruje, że ktoś w Sieci podawał się za nie wbrew ich woli,

Źródło:

(wszystkie dane statystyczne zawarte w przedmiotowej prezentacji pochodzą z badań przeprowadzonych przez Fundację Dzieci Niczyje oraz Naukową i Akademicką Sieć Komputerową)

PRÓBA OKREŚLENIA ZJAWISKA „CYBERZAGROŻENIE”

Cyberprzemoc - skala zagrożeń

- 21% - dzieci doznało poniżania, ośmieszania i upokarzania,
- 16% - osób doświadczyło straszenia i szantażowania,
- 14% - dzieci zgłasza przypadki rozpowszechniania za pośrednictwem Internetu lub telefonów komórkowych kompromitujących je materiałów

Źródło:

(wszystkie dane statystyczne zawarte w przedmiotowej prezentacji pochodzą z badań przeprowadzonych przez Fundację Dzieci Niczyje oraz Naukową i Akademicką Sieć Komputerową)

PRÓBA OKREŚLENIA ZJAWISKA „CYBERZAGROŻENIE”

Specyfikacja cyberprzemocy

- pojęcie złudne - wysoki poziom anonimowości sprawcy,
- szybkość rozpowszechniania materiałów i powszechna dostępność,
- zasięg, różnorodność form
- stałe narażenie na atak ofiary niezależnie od miejsca i pory,
- trudności z usunięciem kompromitujących materiałów,
- przeszkodą w przeciwdziałaniu cyberprzemocy przez dorosłych jest słaba znajomość specyfiki mediów elektronicznych oraz bagatelizowanie problemu.

PRÓBA OKREŚLENIA ZJAWISKA „CYBERZAGROŻENIE”

Cyberprzemoc

w ostateczności ma tragiczne
konsekwencje,
aż po samookaleczenie czy samobójstwo
ofiary...

PRÓBA OKREŚLENIA ZJAWISKA „CYBERZAGROŻENIE”

FORMY

rozmowy GSM, SMS,
MMS

czaty i komunikatory

serwisy społecznościowe, fora
dyskusyjne

poczta elektroniczna

przeglądarki internetowe i blogi

serwisy www
oferujące usługi kradzieży czyjejs
tożsamości

ELEMENTY PRAWA

Co więc nas chroni?

1. Kodeks Karny z 6 czerwca 1997 r. z późn. zm.
2. Kodeks Wykroczeń z 20 maja 1971 r. z późn. zm.
3. Kodeks Cywilny z 23 kwietnia 1964 r. z późn. zm.

ELEMENTY PRAWA

3. Ustawa o Policji z dnia 6 kwietnia 1990 r.
4. Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych z dnia 4 lutego 1994 r. z późn. zm.
5. Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji z 16 kwietnia 1993 r. z późn. zm.
6. Ustawa o ochronie baz danych z dnia 27 lipca 2001 r. z późn. zm.

ELEMENTY PRAWA

7. Ustawa o ochronie niektórych usług świadczonych drogą elektroniczną opartych lub polegających na dostępie warunkowym z dnia 5 lipca 2002 r. z późn. zm.
8. Ustawa o świadczeniu usług drogą elektroniczną z 18 lipca 2002 r. z późn. zm.
9. Ustawa o Ochronie Danych Osobowych z dnia 29 sierpnia 1997 r. z późn. zm.

Formy cyberprzemocy	Działania	Artykuł
Wulgarnie wyzywanie	Publikacja nieprzyzwoitych treści, zdjęcia, rysunku, obrazu w miejscu publicznym	Kodeks wykroczeń Art. 141
Poniżanie, ośmieszanie, upokarzanie	Uporczywe nękanie, dokuczanie	Kodeks wykroczeń Art. 107 Kodeks karny Art. 190a
Straszenie, szantaż	Groźby	Kodeks karny Art. 190&1-2 i 191&1-2
Niechciane zdjęcia i filmy	Naruszenie wizerunku lub dobro osobiste zostaje naruszone	Kodeks cywilny Art. 23 i 24
Publikacja kompromitujących materiałów	Naruszenie czci (zniesławienie, znieważenie, pomówienie w opinii publicznej)	Kodeks karny Art. 212&1-4 Art. 216
Podszywanie się	Włamanie do miejsca strzeżonego hasłem lub innym zabezpieczeniem	Kodeks karny Art. 267&1-4, 268a&1-3 , 190a&2

ELEMENTY PRAWA

- art. 151 k.k. - podżeganie do samobójstwa,
- art. 202 k.k. - dot. treści pedofilskich,
- art. 256 k.k. - ekstremizm polityczny,
- art. 268§2 k.k. - udaremnienie uzyskanych informacji,
- art. 269§1 i 2 k.k. - sabotaż komputerowy,
- art. 269a k.k. - złośliwe programy oraz cracking,
- art. 269b k.k. - tzw. „narzędzia hacker`skie”,
- art. 271 k.k. - handel fikcyjnymi kosztami,
fałszerstwo intelektualne,
poświadczenie nieprawdy
- art. 286 k.k. - oszustwo za pośrednictwem Internetu,
- art. 287 k.k. - oszustwo komputerowe.

Obowiązek zawiadomienia o przestępstwie

art. 304 k.p.k.

§ 1

Każdy dowiedziawszy się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu ma społeczny obowiązek zawiadomić o tym Prokuratora lub Policję.

§ 2

Instytucje państwowe i samorządowe, które w związku ze swą działalnością dowiedziawszy się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu, są obowiązane niezwłocznie zawiadomić o tym Prokuratora lub Policję oraz przedsięwziąć niezbędne czynności do czasu przybycia organu powołanego do ścigania przestępstw (...)

UWAGA

Przesłanie informacji na adres e-mail nie jest równoznaczne ze złożeniem zawiadomienia o przestępstwie.

Trzeba zgłosić się osobiście, złożyć zeznania i potwierdzić je własnoręcznym podpisem.

Czy wiesz

Co robi Twoje dziecko w komputerze?
Z kim się kontaktuje?
Ile czasu spędza przed komputerem?

Jeżeli odpowiedź na którekolwiek z tych pytań brzmi "nie",
powinnaś/powinieneś to zmienić.

Dowiedz się jaki/jakie są AWATARY Twojego dziecka

Awatar – emblemat reprezentujący uczestnika jednego ze światów cyberprzestrzeni (np. forum internetowego).

Termin pochodzi od słowa „avatâra” oznaczającego bóstwo zstępujące na ziemię w dowolnie wybranej przez siebie postaci.

PRZECIWDZIAŁANIE

Załącz filtr rodzicielski i ustaw jego opcje

Zainstaluj program ochronny

Przeglądaj historię Twojego dziecka

PRZECIWDZIAŁANIE

PROGRAMY OCHRONNE I ŚLEDZĄCE:

beniamin 5.0 płatny 39/49.00/55.00 zł

opiekun dziecka w internecie płatny 40/45,00/55.00 zł

OPENDNS -znakomita ochrona on line:

BEZPŁATNA:: <https://www.opendns.com/home-internet-security/>

PRZECIWDZIAŁANIE

STRONY DLA RODZICÓW, NASTOLATKÓW, DZIECI W WIEKU SZKOLNYM, DZIECI W WIEKU PRZEDSZKOLNYM

<http://www.opiekun.pl/strony-dla-rodzicow.php>

<http://www.opiekun.pl/strony-dla-dzieci.php>

<http://www.opiekun.pl/strony-dla-dzieci2.php>

<http://www.opiekun.pl/strony-dla-dzieci3.php>

dzieci w wieku przedszkolnym

dzieci w wieku szkolnym

nastolatki

PRZECIWDZIAŁANIE

INFO:

<http://www.psychologia.net.pl/artykul.php?level=130>

<http://www.apostol.pl/czytelnia/miesiecznik-egzorcysta/gry-komputerowe-a-dzieci>

<http://www.iumw.pl/przemoc-wobec-dziecka.html>

PROCEDURY I INTERWENCJE

<http://fundacijamederi.pl/procedury-i-interwencje/>

<http://www.przemoc.edu.pl/>

PRZECIWDZIAŁANIE

Net Nanny: www.netnanny.com

Net Shepherd: www.netshepherd.com

Pathfinder: www.pathfinder.com

SafeSurf: www.safesurf.com

CYBERSitter: www.cybersitter.com

Cyber Patrol: www.microsys.com/cyber/default/html

PRZECIWDZIAŁANIE

STRONY NA KTÓRE TRZEBA UWAŻAĆ

Erotyka i wprost porno:

m.in.: zdjęcia, filmy, kamery on line, czaty
www.zbiornik.com (lub www.pl.zbiornik.com)
www.imagefap.com
www.yuvutu.com

galerie zdjęć i prac artystycznych, blogi,
na których znajdują się także materiały niebezpieczne
propagujące sex, pornografię, zbrodnię i zdjęcia przemocy:

www.tumblr.com
www.deviantart.com
www.flickr.com

www.facebook.com - strony indywidualne glamour
i gwiazd porno; sportowców i "gladiatorów"
sportów walki

Dziękuję Państwu za uwagę

Jarosław Wujkowski

nauczyciel konsultant ds. informacji pedagogicznych i analiz

Pracownia Informacji Pedagogicznej i Technologii Cyfrowych
Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Kaliszu

Jarosław Wujkowski

jaroslaw.wujkowski@gmail.com

793 58 33 11